పసిగుండె

క్రుటిక చీకటి.

కుండపోతగా వాన

హోరుగాలి.

కిటికీ చెక్కల్ని, వాకిలి తలుపుల్ని గాలి వూపూపి కొడుతూవుంది.

వాన విసిరిసిరి కురుస్తూవుంది.

ఆరిపోవాలో వెలగాలో తెలియక కొట్టుమిట్టాడుతున్న కోడిగుడ్డుదీపం చీకటికి దిద్దిన బొట్టులాగావుంది. గాలి ఈలకి కన్నుకొడుతూవుంది.

వానలో హోరులో చీకట్లో చేతిగడియారం ఆడుతూవుంది. ఎనిమిది గంటలకే అర్ధరాత్రిలాగా వుంది చీకటి.

చాపతోపాటు చుట్టిన బెడ్ మీద గోడకానుకొని కిటికీదగ్గర కూర్చున్నాడు సుధాకర్.

ఎదురుగా నాపబండలు పరచిననేల. ఎర్రని ద్రవంతో గ్లాసు. వలచిన గుడ్డు. అరటి పండు! సుధ కిటికీలోంచి చూశాడు. చీకటి! హోరు! వాన! కరెంటు పోయింది. ఊరంతా చీకటిముద్ద!

సుధ కళ్లు మూసుకొన్నాడు. కోడిగుడ్డు దీపంలాగా వుంది ముఖం. కళ్లు తెరిచాడు. ప్రేమగా, దయగా, జాలిగా, చీకటిని చూశాడు. గ్లాసు ఒక్క గుటక! గొంతులో కోడిగుడ్డు. నమల్లేదు. మింగలేదు. లోపలికి పోయింది.

కళ్ళవెంట నీళ్లు, ముఖంలో ఉబ్బు, నరాల్లో పొంగు. వెంటనే అరటిపండు. సునాయాసంగా దిగింది.

నోట్లో గొంతులో పేగుల్లో ఇనుపముళ్ళగొలుసు లాగినట్లు నొప్పి! మంట! పోటు! నరాల్లో జ్వరం. తలలో తిమ్మిరి. తేలిపోయే కాళ్లు. పీక్కుపోయే కళ్ళు. విరగ్గొట్టినట్లు వళ్ళు. కూర్చో బుద్ధి పుట్టలేదు. నిలబడటం ఇష్టం కాదు.

మంచో, చెడో చేయటం కొత్తలో కష్టమే! అలవాటు అయితే ఆతోవ వేరు. ఒకపని అనుభవమో, ఫలితమో తట్టుకోలేనివాళ్ళు సాధారణంగా ఆ పని జోలికి పోరు. సుధకిది కొత్తగానూ లేదు, పాతగానూలేదు. దేనికదే! మింగిందాకా కష్టమయింది. మింగింతర్వాత కష్టంగా వుంది.

ఇప్పుడు సుధ గరళం మింగిన శివుల్లా గొంతుపట్టుకొని కూర్చున్నాడు. సారాయి తాగిన టాలాయి టూలాయిగాళ్ళలాగా చేతులూ కాళ్ళు పీక్కుంటున్నాడు. శివుడు చచ్చేంతచావు అయినా తట్టుకొంటాడు. టాలాయి టూలాయిగాళ్ళు చావురాకపోయినా శివాలు తొక్కుతారు.

సుధ మామూలు మనిషి!

సుధ ఆలోచన ఈ పెద్ద పల్లెనుంచి బయలుదేరి పట్టణం చేరుకొంది. తను ఆ సంవత్సరమే చేరిన డిగ్రీకాలేజీ దాటింది. రాధ చదివే జూనియర్ కాలేజి చుట్టూ తిరిగింది. అత్తింటికిపోయి రాధ గదిలోచేరి కూర్చుంది.

రాధ యువతీకాదు, బాలికా కాదు. వోణీ వేసుకోవటమయితే చేతనయింది కాని చీర కట్టుకోమంటే చుట్టుకోవడంకూడా రాదు. పదహారు సంవత్సరాలుంటే ఎక్కువ. పద్నాలుగుంటే తక్కువ. ఎనిమిదింటికే నిద్ర వచ్చి ఆవులిస్తూవుంది.

అత్తకు కూతురు ప్రాణం. లేకపోతే భాగవతం ప్రాణం. ఒకప్రాణం ఆవులిస్తుండటంవల్ల రెండోప్రాణంతో గొంతెత్తి అరుస్తూవుంది అత్త.

అత్తకు తోడున్న ప్రాణి రాధ. భర్తపోవటం రాధ పుట్టటం ఒక్కటే ముహూర్తం! అత్తకు రాధకంటె ముందూ ఎవరూ పుట్టలేదు. తర్వాతా పుట్ట లేదనటం అనవసరం.

రాధ వయస్సుకంటే అత్తవయస్సు ఇప్పటికి రెట్టింపు.

కడుపులో బ్లేడుపెట్టి కోసినట్లుంటే అత్తా రాధల ముఖాన ఆలోచన తలుపుమూసి సుధ పేగుల్లోకి చూసుకొన్నాడు. తంపట! పేగులు కమురుకు పోతున్నాయి.

సుధ కిటికీలోంచి చూశాడు వానలో తడిసి ఈదురుగాలి! చీకటి వణికి పోతూ వుంది. అప్పుడొకటీ, ఇప్పుడొకటీ మెరుపుకి క్షణంలో సగం వెలు తురు, ఆకాశం చిరిగినట్లు మెరుపు. ఓటి కుండలోంచి నీళ్లొలికినట్లు వెలుతురు.

'రావు'!

సుధ పెదాలు స్పష్టంగా పలికాయి.

ఏమిటీ పదాలకర్థం! సుధకు తెలుసు! మండే గుండె రాధను చుట్టు ముట్టింది. కాంతివలయం మధ్య చంద్రబింబం లాగానో, పిడకల్లో కాలు తున్న రెండెడ్ల బండి చక్రం పైనున్న ఇనుపగానుమధ్య కాళీస్థలం లాగానో, రాధ కదలకుండా కాలకుండా కునుకుతూ చలిగాచుకొంటున్నట్లుంది.

తండ్రిచెల్లె అత్తకావటం తప్పుకాదు. అత్తకూతురు వరుసకావటం వింతకాదు. ప్రేమించినవాడు పెళ్ళాడతాననటం అన్యాయంకాదు.

కాని సుధవిషయంలో అంతా తారుమారు. గొడవ! రభస!

రాధతో సుధ పోయినేడు,

'మనం పెళ్ళి చేసుకొందాం'

నిక్కచ్చిగా చెప్పాడు.

'మనంవా!'

రాధ దిక్కు తెలియకుండా ప్రశ్నించింది.

'నిన్ను పెళ్లి చేసుకొంటా'

'నన్నా?'

'ఏం?'

'నన్నా?' 'ఏం?'

'పెళ్ళా?'

'ఏం?'

'ఎందుకు?'

'ఏం?'

'పెళ్ళెందుకు?'

'ఏంటి నువ్వనేది?'

"ఏం పెళ్ళి?"

"మన పెళ్ళి!"

"అమ్మ నడుగు!"

వాళ్ల సంభాషణలో సమాధానాలకంటే ప్రశ్నలెక్కువ. ఆలోచనకంటే ఆశ్చర్యం ఎక్కువ. అవసరంకంటే ఆతురత ఎక్కువ.

రాధ తల్లిచాటు పిల్ల. పెళ్ళిమాని ఇంకా శరీరంమీద పాకి గుండెలోకి చేరలేదు. మొదటిగా పెళ్ళిమాట వింటే అంతకంటే మాట్లాడలేకపోయింది

తెలియలేదు. ఏంచేయాలో దిక్కుతోచకపోతే అమ్మ అండ చేరే అమాయిక! అంతే! అమ్మదగ్గరకుపోయి కూర్చుంది.

అత్త దగ్గరకు పోయి సుధ చెప్పాలనుకొన్న నాలుగుమాటలూ చెప్పి, అత్తను అనుమతి, ఆశీర్వాదం అడిగాడు.

అత్త మధ్య నోరు తెరవలేదు. ఇప్పుడు తెరచినోరు మూసుకోవటం మర్చిపోయింది. భూకంపం అయిందన్నంత ఆశ్చర్యం! అగ్నిపర్వతం బద్ద లయిందన్నంత భయం! ఆ తర్వాత నోరు మూసుకొంది. తలతలుపు తీసింది. గదినిండా గాలి. ఆలోచన.

అన్న ప్రయోజకత్వం ఆమెకు అక్షరాలా తెలుసు. ఆ తండ్రికొడుకే సుధ! అన్నమీద మమకారం! పరిస్థితుల మీద ఉక్రోషం! ఉరుమురిమినట్లు చూచింది. పిడుగుపడ్డట్లు కదిలింది.

'నీకప్పుడే ఏం పొయ్యేకాలం! బొడ్డూడని పసిగుడ్డు! పెళ్ళా! అవ్వ! నీకు తలకాయుందా? ఇంత తొందరేం ముంచుకొచ్చింది? ఏనాటిమాట! అంతానల్లగా వుంటే అప్పుడు సూద్దాం—తెలిసిందా? ఆ చదువూ సట్టు బండలు-సరీగ్గా సదివిసావు!

ఇటువంటి మాటలు వడ్డించి కడుపునింపి సుధను సాగనంపింది.

సుధనోట్లోంచి చొంగవూరుతున్నట్లు కిటికీలోంచి నాపబండమీద గడ్డం ఆనించి కిటికీలోంచి చీకటి నృత్యాన్నీ, వాన హార్మోనియంనీ, హోరుగాలి సన్నాయినీ చూస్తూ వింటూ గొణిగాడు.

'రావు!'

సరీగ్గా ఇటువంటిరాత్రే - సంవత్సరం క్రితం ఇంటరు సీనియర్‌లో ఉన్నప్పుడు—అత్త ఇంటినుంచి దురుసుగా తిరిగివచ్చిన రోజు రాత్రి రావు వచ్చేసరికి రూంలో సుధ తూలుతూ, పేలుతూ, నవ్వుతూ, దేవదాసులాగా, మజ్నూలాగా, మరో కొక్కిరాయిలాగా ఉన్నాడు. ఏమయిందిరా అంటే

ఎనిమిది నిద్రమాత్రలు మింగానని గ్యారంటీగా చచ్చిపోతాననీ, సంతోషంగా చస్తున్నానని కూనిరాగాలుతీసి ఆనందించాడు. రాధతోపెళ్ళికాకపోతే బతకటం వ్యర్థమన్నాడు. ప్రపంచంలో అత్తలుండకూడదన్నాడు. చావుఎంత సుఖంగా ఉందో వివరించాడు. చావుతిమ్మిరి సరదాగా వ్యాఖ్యానించాడు. చావుగొప్ప నిద్ర అన్నాడు. మెలకువగా ఉన్నంతసేపు ప్రేమ పుట్టుపూర్వోత్తరాలు, దాని ఉన్నతత్వం, అగాధత్వం సాంగోపాంగంగా ఏడుస్తున్న రావుకు బోధిస్తూనే వున్నాడు. మెలకువగా ఉన్నంతసేపూ మెలికలు తిరిగిపోతూ చేతికిదొరికితే ఒట్టు. రావుపడిన పాట్లు ఒకటి రెండూ కావు. నా చావుకు నేనే కారణం అంటూ ఒక ప్రేమలేఖ రావుచేతుల్లో పోస్ట్‌చేసి పరుపుమీద విలాసంగా వాలిపోయాడు.

స్పృహతప్పిన సుధను హాస్పటల్‌కి తీసుకొనిపోతే రెండురోజులు సమాధ్యవస్థ అనుభవించిన యోగీంద్రులవారు కళ్ళుతెరిచారు. ఎదురుగా రంభ! చుట్టూదేవతలు! స్వర్గం! దేవేంద్రభవనం!

'బావా!'

'ఎవరూ?'

'బావా!'

'ఎవరూ!'

'నేను బావా రాధనీ!'

'రాధవా?'

'ఆఁ!'

'రంభవు కావూ?'

'కాదు బావా రాధని!'

'కష్ణుడేడీ?'

'ఏమిటి బావా ఇది?'

'తప్పురాధా ఏడవకు! వెళ్లు! కృష్ణుడితోపాటుండు!'

'బావా?' ఆవురుమని ఏడ్చింది.

సుధను రావుపట్టుకొని కుదిపాడు.

స్వర్గం నేలమీదికి దిగివచ్చింది. హాస్పటల్ బెడ్ కనబడింది. దేవేంద్ర భవనం మాయమయింది. దేవతలు పరారయ్యారు. రాధ అత్తకూతురయింది. చావురాలేదని తెలిసింది. ఆవురుమని ఏడవాలనిపించింది. తన కలలన్నీ కల్లలయ్యాయి.

రాధ ఇంకేం ఏడుస్తుంది. అత్తమరేం గుండెలు బాదుకోదు. కాలేజీకి సెలవు ఇవ్వరు! విద్యార్థులంతా హాస్పటల్ కో, రూంకోవచ్చి ఏడుస్తూ చూడరు. బాధపడుతూ బ్యాండు మేళంతో వీధులన్నీ వూరేగించి వల్లకాటికి తీసుకుపోరు. పవిత్రప్రేమికుల వరుసలో స్వర్గంలో కూచోలేడు.

ఎన్నికలలు కన్నాడు. ఎంత ఆశపడ్డాడు. అంతా విఫలమయింది. ఛీ ఛీ చాతకాని బతుకు అని తిట్టుకొన్నాడు.

రాధ కళ్ళలో నీళ్ళు చూశ్నేక పోయాడు. మెల్లగా చేయితీసి తుడిచాడు. రాధ ఆవురుమని ఏడ్చింది. ఏడుపుమానేసి అడిగింది.

'నాకోసం సద్దామనుకొన్నావా?'

'ఆఁ!'

'నా కోసం?'

'ఆఁ!'

'నిజ్జంగా?'

'ఒట్టు!'

ఎంతో సంతోషంగా గాలిపీల్చుకొంది.

'నువ్ బతకాలంటే మనఁవేఁవిజేయాలీ?'

'నాతో పెళ్ళి!'

'నాకా?'

'ఆఁ!'

'నీతోనా?'

'ఆఁ !'

'పెళ్ళా?'

'ఆఁ !'

'అమ్మిష్టం!'

ఇది మునుపటి సమాధానంకంటే ఏమంత గొప్పదికాదు. అమ్మ అనబడే అత్త యమదూత.

'అలా కాదు' అన్నాడు.

'మరి?' ప్రశ్నించింది.

'ఏంటి నీ యిష్టం?'

'నాకిష్టం!'

'మరి పెళ్ళెప్పుడు?'

'నీ యిష్టం!'

'ఇవాళే!'

'నీ యిష్టం!'

'ఇప్పుడే!'

'నీ యిష్టం!'

సమాధానాలు, అంగీకారాలు, ఇష్టాలు సంభాషణలో సరసంగా ఒదిగి కూర్చున్నాయి.

సుధ చనిపోతాడంటే ఎందుకు ఏడుపు వచ్చిందో, బ్రతుక్కీ, పెళ్ళికీ సంబంధం ఏమిటో, తను అన్న మాటలమీద అతనికెంత ఆశ పుట్టిందో, అక్కణ్ణుంచి అతని దుఃఖం ఎలావుందో రాధకేమీ తెలియదు. అర్థంకాని లెక్కను చేయలేక, తలబద్దలు కొట్టుకోలేక పుస్తకం మూసేసి పడుకొనే విద్యార్థినిలాగా హాస్పటల్ సన్నివేశం, సంభాషణ-సినిమా, నవల, కథలోలాగా సరదాగా గుర్తుపెట్టుకొంది. సహజంగానే మర్చిపోయింది. ఆ ఆలోచనేలేదు. ఆ అవసరమే రాలేదు.

ఆ సన్నివేశం ఆమెలో మార్పుతేలేదు. మర్చిపోకుండాను చేయలేదు. అయితే ఆ మాటలన్నీ టేప్‌రికార్డులోలాగా గుండెలో రికార్డు అయిపోతే భద్రంగా ఉంచుకొన్నాడు సుధ. అతడి గాలిమేడలకు ఈ శబ్దాలు పునాది రాళ్ళు.

పెద్ద చప్పుడు! పిడుగు పడినట్లుంది. చెట్టుకొమ్మ విరిగిపడినట్లు, పక్కనెక్కడో పాతగోడ కూలినట్లు అనిపించింది.

మెరుపు మెరిసింది. నేలంతా నీళ్లమీద తేలినట్లు తళుక్కుమంది. చీకటి తలలోనుంచి జారిపడ్డ మల్లెచెండులాగా మెరుపు!

కిటికీ వెలుపల చీకటి. వాన లాగె తోవ తెలియకుండా పరుగు.

హోరుగాలి చెట్టుకీ, చేమకీ, గోడకీ, మేడకీ కొట్టుకొని కళ్లు తిరిగి, వళ్ళు పగిలి, దిక్కులేని దానిలాగా ఏడుస్తూ పోతూవుంది. ఒకటే రొద! నస!

కిటికీ ఊచలు విరవటంకోసం తొంగిచూస్తున్న దొంగలాగా వెలుపలికి చూస్తున్నాడు సుధ.

'రావు !'

చపాతీలు తెస్తానని పోయాడు. రెండు గంటలైనా రాలేదు. సినీమాకి పోయాడో ఏమో! టెంట్‌లో చాలా పాత సినీమా! జనం ఎగబడుతున్నారు! ఏం చూడాలి ?

రావు ఇంటరు పోయి, ఇంటిపట్టునే ఉండక, పట్టణంలోనూ చేరక, పల్లెవాళ్లకు బస్తీ, బస్తీవాళ్లకు పల్లె అయిన ఈ ఊళ్లో ఈ గది అద్దెకు తీసుకొని, చదువును కూర్చోబెట్టి, పడుకోబెట్టి చంపుతున్నాడు. ఈసారి పరీక్షల అంతు తేల్చుకోవాలని దృఢ సంకల్పం.

పరుగు పందెంలో ఆరంభంలో ముందు పరుగెత్తి క్రమంగా వెనుకబడిపోయే ఆరంభశూరత్వముండే ఆంధ్రుడిలాగా, బండి లాగలేని ముసలిగుర్రంలాగా సుధ గుండె మొరాయించి యాలిగిలబడుతూవుంది.

అసలే అలసిపోయిన గుండె ఒంటె మీదికి చివరి గడ్డిపరకలా రాధ పడింది.

నిన్నకు నిన్న "రాధతో నీకేంపని? పెళ్ళి? ఛీ పో" అని అత్త అంటే "నువ్వెవరు? నేనెవరు? నీతో నాకేంమాటలు" అని రాధ చెప్పి వెళ్ళిపోవటం తలుచుకొంటే చావే నయమనిపించింది. చావు ప్రయత్నంలేకుండా రాగలిగితే వెంటనే వస్తే బాగుండుననిపించింది.

సుధ ఆ క్షణంలో చావు కోరుకొన్నాడు. మునుపు చావలేక పోవటం గుర్తుకువచ్చింది. చెప్పరాని బాధ కలిగింది. ఆపుకోలేని ఏడుపు వచ్చింది.

12)

ఎలా చావాలో దిక్కు తెలియకపోతే, దేవుళ్ళా రావు గుర్తుకు వచ్చాడు. అందుకనే పట్టణంనుంచి పల్లెకు మైత్రిని వెతుక్కుంటూ వచ్చాడు.

"ఏరా ఇలా వచ్చావ"ని మిత్రుణ్ణి రావు అడిగాడు.

"చావాలని వచ్చా"నన్నాడు సుధ.

"మాబాగా చచ్చావు గానీ, నన్ను చదువుకొని చావనీ" అని పుస్తకాలలో కూరుకుపోయాడు.

రావుని పుస్తకాల శిథిలాలలోంచి వెలుపలికి లాక్కువచ్చి సమయం దొరికినప్పుడల్లా అత్తా, రాధా తనకు చేసిన, చేస్తున్న, చేయబోతున్న అన్యాయాల అధర్మాల పట్టికలు చదివి, అందుకు ప్రతీకారంగా చావదల్చుకొన్న సంగతి చెబితే, తక్షణం రావు భయపడ్డా, చచ్చేవాడూ చెప్పిచావడనీ, చావ దల్చుకొన్నవాడు ఇంతదూరం వచ్చి చావడనీ, ఒకసారి చచ్చి బతికినవాడికి మళ్ళీ చావులేదనీ, నిర్ణయించుకొని పోరా పో అని చదువుకోవటమనే పురా వస్తు ఖనన కార్యక్రమంలో తలబంటి మునిగిపోయాడు.

మిత్రుడి దగ్గర్నుంచి వస్తుందనుకొన్నంత, కనీసం రావలసినంత సానుభూతి రాకపోయేసరికి సుధకి తలతీసేసినట్లయింది. ప్రాణం పైనే పోయినట్లు అనిపించింది. ఇంతకంటే చావే నయమనిపించింది. సుధ పొద్దుణ్ణుంచి ఆలోచించాడు. చావాలని నిర్ణయించుకొన్నాడు. కానీ నిద్ర మాత్రలతో పాతచావు చావటం ఇష్టంలేదు. రావు ఒకవేళ రక్షిస్తే రాధ వస్తుంది. కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకొంటుంది. నాకోసం చనిపోయావా అంటుంది. పెళ్ళాడుతా నంటుంది. ఆడేస్తుంది. అంతకంటే తనకేం అక్కరలేదు. ఒక వేళ తను చనిపోతే చనిపోగలిగితే ఇంకేం—రాధ లేకుండా బ్రతకటంకంటే చావటం నయం.

కాబట్టి విషం కావాలి. వెంటనే చనిపోయేదిగా ఆ విషం ఉండకూడదు. రావు రక్షించటానికి అవకాశం ఇవ్వాలి. చనిపోవడం ఎంత హాయిగా, సుఖమైన బాధగా వుంటుందో రుచిచూడాలి. చనిపోయినా ఫరవాలేదు. బ్రతికినా ఇబ్బందేంలేదు. ఏమైనా తనకే మేలు!

రావు రావచ్చు. బ్రతికించవచ్చు. రాధతో పెళ్ళి కావచ్చు. నిజానికి అదే జరిగేది.

"రావు!"

గొణిగాడు సుధ. రాలేదు రావు. ఎదురుచూస్తుంటే నరాలు పీక్కుపోతున్నాయి. కళ్ళు బైర్లు కమ్ముతున్నాయి. వళ్ళంతా పది నిండు లారీలు ఒక్కసారిగా పోతుంటే ఊగుతున్న బ్రిడ్జిలాగా జవజవలాడుతూ వుంది.

అంతుపట్టని చదువు, అర్థంకాని చదువు చదివి అలిసిపోయిన రావు ఆ గది వదలి ఎటయినా పారిపోయి రెండూ మూడూ గంటలు తిరిగివద్దామనుకొన్నాడు. వాన ఒకటి పీడగా దాపురించింది. తనకీ సుధకీ చపాతీలు తెచ్చుకోవటం కోసమే బయలుదేరాడు. కాని అంత తొందరగా తిరిగివద్దామన్న ఉద్దేశంతో మాత్రం బయలుదేరలేదు. అడిగితే వెంటనే వస్తాననీ చెప్పాడు. కానీ అదీ ఉదేశపూర్వకంగా చెప్పిందికాదు. యథాలాపంగా అన్నాడు.

'రావు!'

తోవలో మొదలయినజల్లు రైల్వేస్టేషన్ దగ్గర రైలుకట్టదాటి పోబోయేముందు ఎక్కువయింది. తడవటం ఎందుకని స్టేషన్‌లోకి దారి తీశాడు రావు. స్టేషన్ అంతాతడిసి ముద్దయింది. ఏ. ఎస్. ఎం. కూర్చున్న గదే బుక్కింగు ఆఫీసు. ఇక మిగిలిన గదే వెయిటింగు రూం.

వెయిటింగ్ రూం నిండావున్నజనం రైలుకోసం వచ్చినవాళ్లుకారు. వాళ్ళు వానతగ్గితే ఊళ్ళోకి పోతారు. ఒక పక్కగోడకు ఆనుకొని నిలబడ్డాడు. వాన విదిలించి విదిలించి కొడుతూవుంది. జల్లు గదిలోపడుతూ వుంది. గోడకు ఆనుకొని నిలబడ్డాడు.

ఎదురుగా సుందరి!

రావు ఆశ్చర్యపోయాడు. అప్పుడు సుందరిని అక్కడ చూస్తానని రావు అనుకోలేదు. ఏడోతరగతి దాకా కలిసిచదువుకొన్నారు. ఇంతలో

ఇద్దరు పిల్లలతల్లి. పెద్దది సుందరి చీరపట్టుకొని నిలబడి వణుకుతూవుంది. చంటాడు చంకలోంచి లోకం చిద్విలాసం చూస్తూ ఆశ్చర్యపోతూవున్న నోరు తెరవని యోగి.

సుందరి ఒక మూలకు ఒదిగి నిలబడింది. కూర్చుందామంటే నేలంతా తడి. బీడీపీకలు, చుట్టముక్కలు, బఠానీ పొక్కులు, వేరుసెనక్కాయ తొక్కలు, కాగితం తుంపులు, పారేసిన విస్తరాకులు, కాల్చిన అగ్గిపుల్లలు, కాళ్ళ ఇసుక, దుమ్ము, చెమ్మ, గది కంగాళీగా వుంది.

రావు జనంలోంచి దూరబడి, నెట్టుకొంటూ, తోసుకొంటూ, పడుతూ, లేస్తూ, బ్రతిమాలి, కోప్పడి, తిట్టించుకొని సుందరివున్న ఆ మూలకుచేరాడు.

'సుందరీ!' పిలిచాడు.

ఆమె రావును తప్ప అందర్నీ చూసింది.

మళ్ళీ పిలిచాడు.

నువ్వెవరివి అన్నట్లు ఆశ్చర్యంగా చూసింది. 'నే రావుని' పరిచయం చేసుకొన్నాడు. ఆమె గుర్తుపట్టింది. రావు ఎంతెత్తుపెరిగాడూ అని ఆశ్చర్య పోయింది.

రావుకి పక్కనున్న సుందరి ఎంతో ఎత్తులో ఉన్నట్లు అనిపించింది. ఇద్దరి పిల్లల ఎత్తూ, బరువూ, ఆమె ఎత్తూ బరువుగా అనిపించాయి. లెక్కలు రాకపోతే తలగోక్కుంటూ ఏడుస్తు చెప్పించుకొనేది. కసిరితే ఏడ్చేది. వద్దు బొమ్మని మండిపడ్డా వెంటబడి ఇంటిదాకా వచ్చేది. తిడితే నవ్వేది. అంతా తనమీద ఆధారపడ్డట్టుండేది. ఏదో అధికారం సందుదొరికితే చెలాయించేది- అంత అమాయిక ఎంతగా మారిపోయింది!

ఇద్దరు పిల్లలతో ఉన్న సుందరి తనకురాని లెక్కలు సునాయాసంగా చేసేసినట్లుంది. తనకు కూడా తెలియని రహస్యం విద్య, చదువు తెలిసినట్లు, పొందినట్లు, నేర్చినట్లుఉంది. సృష్టిరహస్యం దానికి టీకాతాత్పర్యం

తనకు పూర్తిగా వచ్చినట్లు, ఇక నూటికి నూరు మార్కులు వచ్చేస్తాయన్నట్లు కనిపించింది. తనని చుట్టుకు తిరిగిన సుందరి అయిదేళ్ళలో తనకు అర్థం కాని సుందరి అయిపోయింది. సుందరిలో తెలియని, అర్థంకాని, అస్పష్టమైన ఆకర్షణ ఏదో అతన్ని ఆమె దగ్గరగా నిలబెట్టింది.

సాయంకాలం రావలసిన రైలు రాత్రయినా రాలేదు. ఈ వానలకు ఎక్కడ ఏం జరిగిందో, ఎప్పుడు వస్తుందో! పుట్టింటినుంచి అత్తవారింటికి పోతున్న సుందరి తమ పల్లెనుంచి వచ్చి పట్టణం రైలురాక ఇక్కడ ఉండి పోయింది. రైలు సైంకివస్తే ఈ పాటికి ఇంటికి చేరివుండేది.

పిల్లవాడు ఏడిస్తే తీసుకుపోయి పాలుతాగించి తీసుకువచ్చాడు. సుందరి తింటానికి ఏమైనా కావాలంటే చపాతీలు తెచ్చిఇచ్చాడు. పిల్ల నిద్రకుపడితే నేలంతా తుడిచిపడుకోబెట్టాడు.

వానతగ్గింది. జనం ఊళ్ళోకిపోయారు. ఆ రైలుకిపోయే ప్రయాణీకులు ఎవరూలేరు. వెయిటింగ్ హాలులో సంసారం పెట్టిన ఇద్దరు బిచ్చగాళ్లు, ముసలిఅవ్వ, రెండు కుక్కలు వీళ్ళకుతోడుగా వున్న ప్రాణులు.

వానతగ్గినా గాలి ఆగలేదు. వానపూర్తిగా తగ్గనూలేదు. సన్నగాపెద్దగా ఉండి ఉండి వానపడుతూనేవుంది. చలిగావుంది.

వాళ్లు పెద్దగా మాట్లాడుకొన్నదేం లేదు. చిన్నగా గొణుక్కుందీలేదు. ఎదురెదురుగా నిలబడ్డారు. సిగ్గుపడుతూ నిలువెల్ల చూసుకొన్నారు. గంటల తరబడి మౌనయోగుల్లాగా నిశ్శబ్దంగా ఉన్నారు. ఎప్పుడయినా అడిగితే 'ఆఁ! ఊఁ!' అని మాత్రం రావు సమాధానం చెప్పాడు. రావు ఏమైనా అడిగితే సుందరితలతో, చేతుల్తో బదులు చెప్పింది.

రైలురాలేదు. కాలం ఆగలేదు. వానతగ్గలేదు. రావు నిలబడేవున్నాడు. సుందరి పైటకొంగు నెత్తిమీద వేసుకొంది. నిలిచేవుంది. పిల్లలిద్దరూ బుద్ధిమంతుల్లా నిద్రపోతున్నారు. కుక్కలు మునగర దీసుకొన్నాయి. అవ్వకు కునుకుపట్టింది. బిచ్చగాళ్ళు గురకపెట్టారు.

వానపెద్దదైంది. వూపివూపి కొడుతూవుంది.

సుందరి నిలబడేవుంది.

రావు నిలబడేవున్నాడు.

'రావు!' సుధ గొణిగాడు.

కిటికీ ఆక్కుండా కొట్టుకొంటూవుంది. తలుపు ఊగుతూనే వుంది.

టెంట్‌లోంచి జనం ఇళ్ళకు వెళ్ళిపోతున్నారు. సినిమా వదిలారో, ఆపారో! వాన, హోరు, చీకటి త్రిమూర్తుల్లా ముప్పేటన పేనుకుపోయాయి.

'రావు!'

సుధకు భయంపట్టుకొంది. రావు రాకపోతే తాను చనిపోతే ఏం లాభం? రాధకు తన త్యాగం తెలియలి. ముగిసినత్యాగం తెలిపినా ప్రయోజనం లేదు. చేయగలిగిన త్యాగం చేస్తున్నప్పుడే తెలియాలి.

బ్రతుకు సజావుగా ఉన్నంతకాలం చావాలని తీవ్రంగా అనిపించింది. సమీపం అవుతుంటే బ్రతకాలవిపిస్తుంది! తవిప్పుడేలా బ్రతికి చావటం?

'రావు!'

బలంగా లేచినిలబడ్డాడు సుధ. తను చావరాదు. 'బ్రతకాలి. రాధకోసం బ్రతకాలి.' తలుపుదగ్గరకు వేశాడు. వీధిలోకి నడిచాడు. ఊరంతా చీకటి రాట్నంలాగా తిరుగుతూవుంది. కాళ్లు తేలిపోతున్నాయి. ముమ్మరంగా వాన! ఊపుగా జల్లు! వీధంతా నీళ్లు! విపరీతంగా చలి! దట్టంగా చీకటి!

పల్లె బస్తీ ఉరవ్ బస్తీ పల్లె చీకటిలో ముడుచుకొని పడుకొంది. వీధిలో మనుష్యులులేరు.

సుధ హాస్పటల్‌కి పోవాలని సంకల్పం. నోట్లోంచి నురుగు ఎక్క-

వైంది. నాలుక పీక్కుపోతూవుంది. కాళ్ళు లాగుతున్నాయి. తల ఉంగరాలు తిరుగుతూవుంది.

ఎవరో ఎదురయ్యారు. అడిగితే తెలిసింది. ఆ వూళ్ళో హాస్పిటల్ లేదు. ఇద్దరు డాక్టర్లున్నారు. ఒకరు వీధిచివర, రెండోవాళ్ల పైవీధి మొగదల డిస్పెన్సరీలు పెట్టుకొన్నారు. ఆ సమయంలో వాళ్ళు డిస్పెన్సరీలలో ఉండ వచ్చు. వర్షమని మానేసివుంటే చెప్పలేం!

హాస్పటల్ లేదన్నప్పుడు దాదాపు ఆగిపోయిన గుండె డాక్టర్లున్నారన గానే ఆడటం మొదలుపెట్టింది.

సుధ బలమంతా కూడదీసుకొని వీధిచివరకు చేరుకొన్నాడు. వానలో తడిసి ముసుగుపెట్టుకొన్న మనిషిలాగా నర్సింగ్‌హోం అనబడే గది వేపచెట్టు కింద చీకటితో మంతనాలు ఆడుతూ కూర్చుంది. పోయిచూస్తే తలుపువేసి వుంది. ఎంత తట్టినా ఎవరూ పలకలేదు. బాదినా తలుపు తీయలేదు. మోత ఎక్కువైందేమో పక్కింటి మనిషిబైటికి వచ్చాడు.

'ఎవుడాడు?' ప్రశ్నించాడు.

'నేనే! సుధని–అదే దిక్కులేనివాణ్ణి – డాక్టర్‌కోసం చావుబ్రతుకుల్లో ఉన్నాను' కష్టపడి చెప్పాడు.

పక్కింటి మనిషి మూడుముక్కల్లో చాలాసంగతి చెప్పాడు. డాక్టరుకి ఏభయ్యేళ్ళు! పిల్లల్లేరు. అయితే ఈ మధ్య లేక లేక నెలతప్పింది. ఎక్కిన కొండ ఎక్కకుండా, మొక్కిన దేవుడికి మొక్కకుండా మునిగిన గంగలో మునక్కుండా, డాక్టరు పూజలు చేయలేదుకానీ, చూపిన డాక్టరుకు చూప కుండా, తిరిగిన హాస్పటల్‌కి తిరక్కుండా, పోయిన వూరికి పోకుండా వైద్య సదుపాయము చేయించాడు. పెరటిచెట్టు వైద్యానికి పనికిరాదంటారు. ఇంత పెద్ద డాక్టరు, ఇంటావిడకు పురుడు పోయలేక పోవటం పెద్దవింతే! వారం తర్వాత వస్తుందనుకొన్న పురుడు అర్జెంటుగా వారం ముందువచ్చి వారెంటు లేకుండా అరెస్టు చేసింది.

ఆ వూళ్లో ఉన్న తన ప్రత్యర్థి కుర్రడాక్టరు ఎర్రినాగమ్మ. పిల్లకాకికేం తెలుసు ఉండేలుదెబ్బ! అందుకని, పట్నం తీసుకుపోవటానికి వీల్లేని వీలివ్వని భార్యనీ, తను పురుడు పోయలేని వీల్లేని భార్యనీ, తనకు పోటీ డాక్టరైన ఎర్రినాగమ్మ దగ్గరకు తీసుపోలేని, పోరాని భార్యనీ, బీదా బిక్కీకి, దిక్కూ దివాళం లేనివాళ్ళకి, అలగా వాళ్ళకి ఆసుపత్రి మంత్రసాని మంగమ్మ. ఆమె కొండంతబలంగా అండ కావలసివచ్చింది.

మంత్రసాని మంగమ్మ చేతులు కాళ్ళలాగాపట్టుకొని, విదిలించికొడితే ఓర్చుకొని, డాక్టర్లంతా చేతకాని వాళ్ళంటేనమ్మి నిజమని అంగీకరించి, తన డాక్టరికం ఎంత గొప్పదో ఆమెచేత చెప్పించుకొని ఒప్పుకొని, ఆమెని ఏ విషయంలోనూ కాదూ కూడదూ అనకుంటే, ఆమె ఒత్తిన ఒత్తులన్నిటికీ ఓర్చుకొని, ఆమె ఆడమన్నట్లు అల్లా ఆడి, పాడమన్నట్లు అల్లా పాడి, మంత్రసాని మూటఇస్తే డాక్టరు కిట్టులాగా పట్టుకొని పాతసైకిల్‌మీద పెట్టుకొని, రిక్షాతీసుకు రమ్మంటే తీసుకువచ్చి, టాప్‌వేయమంటేవేసి, తనముసలి సైకిల్‌రిక్షాతో పోలెక వెనకబడితే ఆమె కసిరితే సరేనని, ఇంటికి ఆమెను చేర్చి, తాను సురక్షితంగాచేరి భార్య బాధవిని, మంత్రసాని మంగమ్మను మరో అధ్యాయంలో భార్య పడుతున్ననొప్పులకు అప్పజెప్పి, వరండాలో ఏకైక కథానాయకుళ్ళా పచార్లుచేస్తువున్న డాక్టరు పింఛనుపుచ్చుకొన్న కలెక్టరు ఫోజుపెడుతున్నాడు.

అందువల్ల హాస్పటల్‌కి రాలేదు.

అంతా తెలిసిన పక్కింటాయన అటూ ఇటూ అవుతున్న సుధను తేరిపారచూసి ఎందుకొచ్చిన బెడద అని తపీమని తలుపువేసుకొన్నాడు.

పక్కవీధి మొగదల దాకా తాను పోగలిగితే ఎంత బాగుండును. దేవుడి మీద నమ్మకం పెరిగింది సుధకు. కాళ్ళు నీళ్ళలో తడుస్తుంటే కళ్ళలో నీళ్ళు పుడుతున్నాయి. పెరుగుతున్నాయి. వాగయి చెక్కిలిమైదానంలో చిమ్మించి కొట్టాయి.

డాక్టరు ఆనందరావు క్లినిక్ చేరేసరికి గగనమైంది. తలప్రాణం

గాలిలో కలిసినట్లు అయింది. సుధమెట్టు ఎక్కుతుంటే డాక్టరు ఆనందరావు దిగటానికి మెట్లపైపు వస్తున్నాడు.

ఆనందరావు హస్తవాసిమంచిది. మూడేళ్ళలోనే ప్రాక్టీసు ముమ్మర మైంది.

తనొక్కడే క్లినిక్ ప్రారంభించినప్పుడు అన్నిపనులు చేసుకొనేవాడు. ఇప్పుడొక కాంపౌండరు, నర్సు ఉన్నారు. కొద్దిరోజుల్లో తనక్లినిక్‌కిపక్క బిల్డింగ్ కట్టించుకోవాలని చూస్తున్నాడు. ఇంకా ఇద్దరు నర్సులను, కాంపౌండర్లను చేర్చుకోవాలని చూస్తున్నాడు.

ఈ విధంగానే ప్రాక్టీసు రోజురోజుకీ పెరుగుతూ వుండటం, దేవుడి దయవల్ల ఈ వూరికింకా హాస్పటల్ లేకపోవటం ఇంకా కొంతకాలందాకా రాకపోతే, ఇప్పుడు కట్టించబోయే పదిబెడ్‌ల హాస్పటల్ ఎంతగానయినా పెంచటానికి వీలుండటం ఆనందరావుకు సంతోష సంగతులు.

ఊరుమధ్యలో రెండెకరాల ఖాళీస్థలం కొనుక్కోగలిగాడు. ఆలోచనల్లో భవిష్యత్తును భద్రంచేసుకొంటున్నాడు.

ఆ చుట్టుపక్కల పల్లెలకు డాక్టరులేడు. ప్రైమరీ హెల్త్‌సెంటర్ కొండకవతలవుంది. అది దాటిపోవటం రావటం ఈ పల్లెలకింకా అలవాటు కాలేదు. ఆ ఏర్పాటు జరగలేదు.

పట్టణాలలోనేకాదు, పల్లెల్లోనూ నానాటికీ రోగాలు పెరుగుతున్నాయి. జనానికి పాతమందులమీద, పల్లెవైద్యంమీద రోతపుట్టింది. పట్టా డాక్టరుమీద మోజు పెరిగింది. డాక్టరు ఆనందరావు మొదట్లో దిగాలుపడ్డా, దిన దినప్రవర్ధ మానంగా పెరుగుతున్న రోగుల్నిచూసి ఆనందపరవశుడవుతున్నాడు. రోగంతో జనం అరుస్తుంటే, తన్నుకులాడుతుంటే ఎక్కలేని సంతోషంతో ఆనందరావుకూపిరి తిరగదు; ఆనందరావు అదృష్టమో, రోగులదురదృష్టమో వాళ్ళు రోగంతో చిరంజీవులవుతున్నారు. చేతినిండాపని, చేసినంతసంపాదన. డాక్టరు ఆనందరావు రోజురోజుకీ దర్జా ఆనందరావు అయిపోతున్నాడు.

అంతకుముందే కాంపౌండరుని పూలుతెమ్మని పంపాడు డాక్టరు ఆనందరావు. నర్సుముందే వెళ్ళిపోయింది. తలుపుకు తాళంవేయబోతున్నాడు. ఎప్పుడైన కాంపౌండరు రావచ్చు. పూలుతేవచ్చు.

తను స్కూటర్ స్టార్ట్‌చేయవచ్చు.

పూలూ, ఇల్లూ గుర్తుకువస్తే ఆనందరావుకు కాలునిలవదు. కాలు గాలిన పిల్లిలాగా తిరగడు. ఊగిపోతూ వుంటాడు. పూలవాసన గుర్తుకు వస్తేనే పై ప్రాణంపైనే పోతూవుంటుంది.

ఆనందరావు సుధనుచూసి ముఖంలోని ప్రశ్నను కనుబొమ్మల్లో పడేసి నిలబడ్డాడు.

'విషంతాగాను బతికించండి.'

ఆనందరావుకు అర్థంకాలేదు. రెండుక్షణాలు కనుబొమలు, అలాగే వుండిపోయాయి. క్వశ్చన్ పేపరులోని ప్రశ్నలేవీ అర్థంకాని విద్యార్థిలాగా వున్నాడు డాక్టరు.

'మీకు దణ్ణంపెడతాను నన్ను బతికించండి'

'వీల్లేదు. నేను పోవాలి' ఆనందరావు ముందుకువచ్చాడు.

'నేను బతకాలి! బతకాలి!' సుధ అరుస్తున్నాడు.

నర్సులేదు; కాంపౌండరు లేడు. పూలువస్తాయి. ఇల్లుంది. పోవాలి. డాక్టరు ఆనందరావు నిలబడలేక పోయాడు. ముందుకు సాగాడు.

సుధ వెర్రివాళ్లా వున్నాడు. డబ్బూ దస్కం వున్నట్లు కనపడటంలేదు. వెంట ఎవరూలేరు. ఆగినా లాభసాటి పనిగాలేదు. ఎందుకొచ్చిన ఆయాసం. పోవాలి. డాక్టరు ఆనందరావు కదిలాడు.

సుధ వాకిట్లో అడ్డంగా నిలబడ్డాడు. 'నేను బతకాలి బతకాలి'

ఏడుస్తున్నాడు.

ఆనందరావు ఆగాడు. ఆర్షధర్మం చెలామణి అవుతున్నకాలంలో దేవతలెవరో పారేసుకొన్న గుండెకాయ ముక్క పడిన నేలలోనిమట్టి తన నిర్మాణంలో ఏమాత్రమో కలిసివుంటుంది. దయలాంటిదేదో గుండెలో తళుక్కుమంది.

పోనీ ఆగితే, మందువాడితే, కుర్రాడు బ్రతికితే రెండుక్షణాలు గడిచాయి.

తనకేం లాభం?

లాభంలేనిపని ప్రపంచంలో ఏప్రాణీచేయదు. తనెందుకు చేయాలి? డబ్బురాదు! పోనీకీర్తివస్తుందా? ఏమో! ఏమవుతుందో! ఇతనికి విషం ఎవరైనా ఇచ్చారో, తనే తాగాడో! ఏం ప్రమాదమో! వెళ్లాలి.

పూలసువాసన నసాళం అంటేటట్లు తగిలినట్లు అయింది. ఆనంద రావు నిలబడలేకపోయాడు. పోవాలి. బయలుదేరాడు.

సుధ డాక్టరు కాళ్ళమీద పడ్డాడు.

మళ్ళీ ప్రాచీన దేవతల గుండెకాయవాసన! ఆగాడు. మేలులేక పోయినా కీడురాకపోతే ఫరవాలేదు. బ్రతికితే దేశజనాభాలో ఒక ప్రాణి తగ్గదు. చస్తే ఎవరో, ఏవూరో, ఏమో! కోర్టు పోలీసులు సాక్ష్యం గోల! అంతవరకే అయితే ఫర్వాలేదు. ప్రాక్టీసు ఏమవుతుందో! మునలిపీనుగ అవకాశంచూసి ఏం ప్రచారం చేస్తాడో! కట్టబోయే హాస్పటల్, కొనబోయే కారు, రాబోయే నర్సులు, కాంపౌండర్లు, రోగులు అంతా నాశనం.

ముందుకుపోబోయే ఆనందరావుని సుధ గట్టిగా కాళ్ళుపట్టుకూర్చు న్నాడు.

రాక్షసులకోరల్లోని పదార్థం ఆనందరావు కాళ్ళ తయారీలో చేరింది.

అందులోంచి జాలిరాదు. చెమటరాదు. చలనంలేదు. విదిలించుకొన్నాయి. కదిలాయి.

ఆ కుదుపుకు విషంతలకెక్కి తబ్బిబ్బు అవుతున్న సుధ ఆశఅడుగంటి చస్తున్నసుధ, బ్రతుకుమీద క్షణక్షణం మమకారం క్షీణించిపోతున్న సుధ, మూడుమెట్లమీంచి జారిరోడ్డుమీద పడ్డాడు.

వాన వూపూపి కొడుతూవుంది. ఈతలు మోతలుగా హోరుగాలి రొదపెడుతూవుంది. చీకటి గుండెలు బాదుకొంటూ ఏడుస్తూవుంది.

తలుపులువేసి, తాళంవేసి, క్లినిక్ మెట్లు దిగుతున్నప్పుడు కాంపౌండరు వచ్చాడు. స్కూటర్ స్టార్ట్‌చేసుకొని, పూలుతీసుకొని ఆనందరావు వెళ్ళిపోయాడు.

నీళ్ళను చీల్చుకొంటూ, బెల్లువాయించుకొంటూ, లైటువేసుకొంటూ కాంపౌండరును మోసుకుపోయింది. రోడ్డుమీదపడ్డ సుధను చూడనిసైకిల్.

సుధ లేచాడు. కొక్కెరతెగులు తగిలినకోడి మెడలాగా తల నీలుగుతూ వుంది. జాయింట్లు తొలగిన ఇనుంకడ్డీలులాగా కాళ్ళు చేతులూ ఎటుపడితే అటే పోతున్నాయి. గొంతులోంచివచ్చే నురుగులో గురకతడిసి మొరటుగా మోగుతూవుంది. గుండె ఆడుతూపాడుతూవుందో లేదోకాని తలచిందువేస్తూ వుంది. అంతసేపట్లో ఆ మాత్రం దూరంవచ్చి సుధ పడిపోయాడు.

మంత్రసాని మంగమ్మ కూర్చోమంటే కూర్చుని, నిలబడమంటే నిలబడి, రమ్మంటే దగ్గరకువచ్చి, పొమ్మంటే దూరంగాపోయి డ్రిల్లుచేస్తున్నాడు ముసలి డాక్టరు ఉరఫ్ పాతభర్త, ఉరఫ్‌కొత్తతండ్రి, భార్య అరుపు వినబడితే శివం తొక్కుతున్నాడు.

స్నానంచేసి, భోజనంచేసి, పూలుజల్లి, పూలుపెట్టి. చలిలో, వానలో, చీకటిలోమత్తు సువాసనతో మంచంమీద దొర్లుతున్నాడు. కుర్రడాక్టరు భార్య సన్నాయి నొక్కులకు వళ్ళంతా చిక్కుదారం ఉండలా చుట్టుకుపోతూ వున్నాడు.

సుందరిని చూస్తున్న రావు మాట్లాడకుండా అక్కడే, కదలకుండా, అలాగ్గే సృష్టి విచిత్రాన్ని మళ్ళీతలుచుకోకుండా, పనేమీ లేకుండా, ఊరికనే, ఆలోచన రాకుండా, మామూలుగా, ఏమీ పాలుపోక, ఏమీతోచక అక్కణ్ణుంచి పోబుద్ధిపుట్టక, సరదాగా కదలక ఊసుల్లేక, మెదలక నిలబడేవున్నాడు.

పట్టణంలో అమ్మపక్కలో పడుకొన్నరాధ వళ్ళు నిక్కబొడుచుకొంటే చలిగాలి అని తలుపువేసుకొని, నిద్రపట్టటం లేదని, అమ్మదగ్గరకు జరిగి, మరీ అతుక్కొని, కిటికీలోంచి, చీకట్లోంచి, వానలోంచి, గాలిలోంచి దూరంగా కనిపించని నక్షత్రాలు, వినిపించని అరుపులు, ఎదురుకాని దృశ్యాలు, లేనిబొమ్మలు రానిభయం, ఉండలేని ప్రశ్నలు జవాబులు—కళ్ళు మూసుకొంది.

సుధ తోక తెగినతాచులాగా కొట్టుకొన్నాడు. మెడకోసి వదిలితే ఎగిరే పశువులాగా, పక్షిలాగా కొట్టుకొన్నాడు. కాళ్ళూ చేతులూ నాలుగుదిక్కులకూ చాచి చాచి నీళ్ళలో తపతపా కొట్టుకొంటున్నాడు.

అప్పుడొకరు ఇప్పుడొకరు వస్తున్నారు, పోతున్నారు. కొందరు శబ్దం విన్నారు. కొందరు వినలేదు. విన్నవాళ్లు కొందరాగలేదు. కొందరాగారు. ఆగినవాళ్ళు కొందరు చూశారు. కొందరు చూళ్ళేదు. చూసినవాళ్ళు కొంతమంది గొణిగారు. కొంతమంది మూలిగారు. ఒకళ్ళిద్దరు వెర్రికేకలువేసి వెళ్ళిపోయారు. ఎవరూ నిలబడలేదు.

సుధ కాళ్లూచేతులూ ఆడించటం లేదు. ఎటుఅంటే అటే పడేసి రోడ్డుమీద పడుకొన్నాడు. వాననీళ్ళు కాళ్ళమీదుగా తొడమీదగా గుండె, గొంతు దాటిపోతున్నాయి. ఎన్నినీళ్ళు మింగాడో, ఎన్ని నీళ్ళు ఉమిశాడో అతనికేం తెలియదు. తాగటం తాగకుంటే ఉండటం అతనికేం నిమిత్తం లేదు.

అక్కడ వీధివుంది, దానికేంపట్టదు. అక్కడ వూరుంది, దానికేం తెలియదు. నిండామనుష్యులున్నారు, వాళ్ళకేం లెక్కలేదు. కుక్కలున్నాయి, పురుగులున్నాయి. తిరుగుతున్నాయి. గాలివుంది. వానవుంది. చీకటుంది.

కదలికవుంది. రాత్రివుంది. రోడ్డువుంది. పూరువుంది. సుధఉన్నాడు.

రాత్రంతా నొప్పులుపడి అరిసి అరిసి గగ్గోలెత్తిన ముసలి డాక్టరు భార్య తెల్లారుగట్ల పసికేకవిని ఆనందంగా ఏడుస్తుంటే బట్టలూడిపోతున్న పెద్ద డాక్టరు వరండా పొడుగూ వెడల్పూ తొరతొరగా కొలుస్తున్నాడు.

పూలునలిగి, మంచంనలిగి, రాత్రినలిగి, తెల్లావారుజాము మునగర దీసుకుపోతే చిన్న డాక్టరు ముడుచుకొని మూడంకె వేసుకొని నిద్రపోయాడు.

రాత్రంతారాని రైలు తెల్లగా తెల్లారినప్పుడువస్తే సుందరిని ఎక్కించి, పిల్లల్ని అందించి, పంచీ చేతికిచ్చి వస్తానంటే 'ఉఁ!' అని వెళ్ళిపోయిన రైలునిచూస్తూ నిలబడ్డ రావు కాసేపటికి తెప్పరిల్లి వెనక్కుతిరిగాడు.

కెవ్వున కేకవేసి దభీమని మంచంమీంచిపడి పీడకల అని గొణుగుతూ వణుకుతూవున్న రాధను కసిరి కసిరి మంచంమీదపడేసుకొని, కడుపులోకి లాక్కుని దుప్పటికప్పి నిద్రపోయిన తల్లిపక్క మేల్కొన్న రాధ!

తెల్లారేసరికి బ్రతుకు తెల్లావారిన సుధ చేతిగడియారం మాత్రం ఆడుతూవుంది. ❊